

Захищатися від ЄС чи діяти разом: як Україні готуватись до нових вимог Green Deal

Щоб нам робити з European Green Deal – новою екологічною стратегією ЄС?

Давайте спочатку подивимося на ситуацію очима найбільш скептично налаштованих до ЄС політиків, експертів і бізнесменів.

Отже, один з найактуальніших висловів в сленгу брюссельських бюрократів – зелене відновлення (green recovery).

Цей термін виріс з розмов про бюджет ЄС і про космічні масштаби грошей, які підуть на відновлення економіки. Лідери ЄС вирішили, що цими коштами буде профінансовано озеленення економіки. Мовляв, так з пандемічної економічної кризи має вирости нова зелена економіка ЄС.

Понад те, тепер це стало вимогою ЄС до світу. Брюссель каже: давайте скористаємося шансом і спробуємо пустити всі зусилля по відновленню економіки на впровадження цілей по боротьбі зі зміною клімату. Дипломатія ЄС повідомила про це своїм партнерам у форматі демаршу – найбільш офіційного з дипломатичних форматів спілкування.

З усіх боків – влучний хід.

Передусім, у такий спосіб ЄС щедро фінансує досягнення ідей Європейського Зеленого Курсу. Green Deal перестає бути просто політичним гаслом і бюрократичним планом. Тепер національні уряди та бізнес мають величезну "моркву" у вигляді безкінечних мільярдів євро підтримки. Навіть ще крутіше – це виходить безсоромне субсидювання своєї економіки, яке не налазить на жодні принципи та правила СОТ, а тим паче правила самого ЄС. Але тепер цей підхід став облагородженим та обґрунтованим.

Як наслідок, ЄС успішно профінансує модернізацію своєї економіки, зберігши ситуацію, за якої обов'язкові для всіх правила грають на руку саме їм.

Я з умислом представив ситуацію в тонах і термінах притаманних людям, що активно захищають антизахідний наратив "відродження промисловості".

Тому що масштабність підходу ЄС справді може злякати та змусити бізнес піти в ображене заперечення і глухий захист, який базується на непримиренному протекціонізмі за принципом "око за око".

І в Україні ці голоси будуть потужними.

Але треба теж розуміти, що такий шлях веде Україну у глухий кут. Повне ігнорування екологічної реальності в економіці – це **свідоме знищення власної промисловості**.

Заперечення неунікності озеленення бізнесу не лише скорочує ринки збуту. Це також і скорочення доступу до фінансів, бо дотримання екологічних вимог у виробництві є однією з умов надання фінансування.

Крім того ігнорування екологічних вимог це і позбавлення себе виробничої кооперації, бо вуглецевий відбиток (carbon footprint) підраховується в усьому ланцюгу виробництва і не екологічні складові кінцевому виробнику непотрібні.

Найгірше ж те, що теза "екологічні вимоги ЄС надто обтяжливі для України" позбавляє наш бізнес голосу.

Бо важливішим, ніж усвідомлення загрози, є потреба зрозуміти якою є екологічна стратегія українського бізнесу. Наскільки бізнес готовий модернізуватися через озеленення? Які виклики є

справжніми?

Зі свого боку, екологічні активісти часто є надміру ентузіастичними, подаючи промисловість не лише як джерело забруднення, а як свого природного опонента, чи навіть ворога.

У цій запальній політичній боротьбі ідей виробився один таємний хід – це міжнародні зобов'язання. Мова йде не лише про участь в конвенціях і зобов'язаннях по адаптації законодавства за додатками ХХХ і ХХХІ до Угоди про асоціацію.

Йдеться передусім про те, як ці міжнародні зобов'язання пізніше впроваджуються.

Наріжним елементом у тому, як нас сприйматимуть у світі, стане Другий національний визначений внесок за Паризькою угодою (НВВ2). Тобто наші з вами кліматичні цілі.

Якщо ці цілі будуть необґрунтовано оптимістичними, існує високий ризик того, що українська промисловість піде у глухий саботаж.

Щоби цього не сталося, потрібно небагато: залучення бізнесу до формування НВВ2 і дуже зважене визначення наших кліматичних цілей.

А з другого боку нам потрібно аби **українська промислова політика ставала більш екологічно свідомою**.

Промислові стратегії, які розроблялися в уряді, здебільшого орієнтовані на просування українських промислових товарів на зовнішні ринки, освоєння нових видів продукції та технологій, підготовку персоналу та інноваційний розвиток промислових підприємств.

Базовий концепт модернізації промисловості в ЄС – циркулярна економіка (заснована на відновленні та раціональному споживанні ресурсів), - в українській промисловій дискусії майже відсутній.

Першим документом, де підвищення ресурсоефективності промисловості виділено в якості одного зі стратегічних завдань, є проект Стратегії розвитку промислового комплексу України на період до 2030 року, розроблений Мінекономіки.

Отже, потрібно принаймні на рівні стратегій досягти спільного бачення між промисловцями та екологами. Адже, якщо і далі кожен йтиме своєю дорогою, то результат буде один – екологічна стіна (регуляторна чи тарифна) на кордоні з ЄС.

І це не порожні погрози. Регуляторні бар'єри вже проявляються в сільському господарстві. Якщо найближчим часом не буде підготовлено національний звіт щодо рівня викидів парникових газів під час виробництва та обігу сільськогосподарських культур (зокрема, кукурудзи та ріпаку), є ризик що експорт до ЄС просто зупиниться.

І не дивуйтеся, якщо по світові вдарить також "вуглецевий податок" (carbon tax), про який йшлося на початку колонки.

Тарифний бар'єр у вигляді СВМ (carbon border adjustment mechanism) є цілком реальним. Звісно, це найстрашніший сценарій, але якщо українські товари будуть ним обкладатись, то

це означатиме, що наш бізнес – як у казці про "битий небитого везе", буде платити не за свою модернізацію, а за оновлення промисловості ЄС.

Як цього уникнути?

Перш за все – привернути увагу всіх без винятку, що ми з ЄС знаходимося в одному регуляторному середовищі: Угода про асоціацію поширює на Україну усі ключові директиви у сфері захисту довкілля.

Час нагадати ЄС, що політика із захисту довкілля в Україні – від базових законів до стратегічних документів – базується на нормах і принципах ЄС. І наша мета – лише посилювати і пришвидшувати впровадження європейських вимог. А отже, що нас нове правило не має зачіпати.

Втім, для цього треба також йти до виконання цих норм Угоди, а не лише говорити про них.

Одночасно нам самі треба зрозуміти – які строки та ресурс потрібні нам для того, щоб вийти на ЄСівський рівень захисту довкілля та визначити свій внесок в екологічну політику Європи так, щоб не було розбіжності з нашими глобальними зобов'язаннями.

При цьому **нам не обов'язково повністю копіювати цілі, які бере на себе ЄС.**

Як приклад – використання агрохімікатів. ЄС декларує зменшення їх використання на 50%. Натомість для України така ціль – неадекватна, оскільки в нас середній рівень використання агрохімікатів є в кілька разів нижчим, ніж в ЄС. До того ж Україна виконує важливу роль щодо забезпечення глобальної продовольчої безпеки, через що потрібно особливу увагу приділяти ефективності сільського господарства.

Важливо також звертати увагу на всі компоненти Європейського зеленого курсу. Деякі з них – вигідні нашій державі. Наприклад, наша географічна близькість до ЄС дозволяє мінімізувати викидів, пов'язаних із транспортуванням продукції.

І головне – пам'ятати, що лише разом з Україною ЄС може досягти стратегічної економічної автономії і кліматичних цілей.

Відтак, Green Deal – це не загроза, а шанс для українських виробників. Шанс на модернізацію, оновлення і прибутки.